

Hevoset & Ratsastus -lehti täyttää kymmenen vuotta. Kysyimme ammattilaisilta ja aktiiveilta, mitä näinä vuosina on heidän aloillaan tapahtunut. Vastausten linja oli selkeä: kasvua, muutosta, valinnanvaraa, entistä parempia asioita, palveluja ja ilmiöitä – ei kuitenkaan ongelmitta.

Vuosikymmen hevostia ja ratsastusta

Hevosista pidetään entistä parempaa huolta, mutta yltäkyläisyys voi kääntyä itseään vastaankin. Nuori aktiivinen hevonen voi huoletta kasvaa rehevillä laitumilla, mutta monet aikuiset hevoset lihovat nykyisillä rehuilla helposti liikaa.

Hevosen hyvinvointiin on vaikuttanut kymmenen vuoden aikana kaksi isoa asiaa, toteaa eläinsuojeluvalvoja Marianna Paavolainen. Paavolainen on koulutukseltaan agrologi ja toimii SEY:n valvojana Uudellamaalla hevosia ja tuotantoeläimiä koskevis- sa asioissa.

- Ensin romahti teurasarvo, joka ennen määritteli hevosen vähimmäishinnan. Niin kauan kuin teurastamot maksoivat alimmillaan- kin 5 000 markkaa, tätä halvem- mista myyntihevosistakaan ei pu- huttu.

- Nyt hevosen saa halvimmil- laan parilla sadalla. Halpahevoset päätyvät koteihin, joissa hevosen hoidosta ja kustannuksista ei ole mitään käsitystä, Paavolainen sa- noo.

- Hevosia lopetetaan selvästi vä- hemmän kuin pitäisi. Ennen sairastai vanha hevonen oli helppo lo- pettaa, ja omistaja sai jopa rahaa luopuessaan. Nyt hevosesta pää- see eroon vain vaikeasti ja kalliisti.

Toinen muutos koskee asentei- ta: hevosesta on tullut lemmikki.

- Joidenkin mielestä hevosen lopettaminen on absoluuttisen paha asia, jolta eläin täytyy eh- dottomasti pelastaa. Pelastusvim- man kohteiksi joutuvat useimmiten entiset ravurit, joiden olisi pi- tänyt päästä jo pois, Paavolainen toteaa.

Paavolainen mainitsee ääriesi- merkkinä viimevuotisen tapauk- sen, jossa hevoset lopulta kuoli- vat alaikäisten hoidossa nälkään. Hevosnomistajat eivät halua pi- tää virattomia hevosia mutta ei- vät pysty luopumaankaan. Seu- rauksena hevosia annetaan mihin oloihin hyvänsä.

- En ole myöskään varauksetta ihastunut viime vuosien luonnon- mukaisiin suuntauksiin. Inhimillis- täminen ja yleisen hevostaidon katoaminen eivät johda hevosen hyvinvointiin.

Ylipaino vaivaa jo hevosia

- Yleensä ottaen hevosia hoide- taan hyvin. Omistajilla riittää yri- tystä ja hyvää tahtoa, vaikka tie- toa ja taitoa puuttuisi, Marianna Paavolainen arvioi.

Hevosten ja tuotantoeläinten hoidossa on kymmenessä vuo- dessa alettu huomioida lajinmu- kaiset tarpeet.

- Aikoinaan pidettiin normaali- na, että hevonen sai heinää kerran vuorokaudessa. Siitä on edetty ensi- sin useampaan ruokintakertaan ja kohti vapaata heinäruokintaa.

- Aliravitsemus ei ole enää yhtä suuri ongelma kuin liikalihavuus. Joidenkin talliin ponit ovat niin li- havia, että puolet laumasta kärsii kaviokuumeesta. Käsitys sopivas- ta lihavuusasteesta on 30 vuodes- sa muuttunut koko Euroopassa.

Paavolainen toivoisi hevosalalta tulevaisuudessa enemmän yhtei- söllisyyttä, omaatuntoa ja sisäistä

kontrollia. Tarkkailua tuntuu nyt olevan joko liikaa tai ei lainkaan.

- Kaikki voisivat pitää silmäl- lä, että lähiseudun talleilla on asi- at kunnossa. Toisaalta monet tuo- mitsevat näkemänsä liian kärke- käästi. Soittajien mielestä räykkä- ystä on raviurheilu, kouluratsas- tus, siitostammojen varsottami- nen joka vuosi, tuntihevosten par- simajoitus...

- Yleensä ei tarvitse olla huolis- saan yleisölle avoimien paikkojen hevosista. Enemmän pitää huol- estua talleista, joiden hevosia ku- kaan ei koskaan näe.

Paavolaisesta Suomen EU-jä- senyys vuonna 1995 vaikutti suo- raan hevosten oloihin yllättävän vähän.

- Toisin kuin monet luulevat, tallien tila- ja muut vaatimukset ja piikkilangan käyttökielto ovat kansallisia määräyksiä. EU ei niitä sanellut. Väliillisesti EU toki vaikutti liha- ja tuontimarkkinoihin.

- Unkarin ja Puolan liittyessä unioniin yllätyin, kun näistä mais- ta ei tulvinutkaan Suomeen tuon- tihevosia. Puolahan oli 1970–80- luvuilla merkittävä ratsujen tuon- timaa, Paavolainen muistelee.

”Hevosalaa pitää yhdistää, ei hajottaa”

Ursula Turtiainen on pitkän linjan hevosammattilainen, joka toimii muun muassa lännenratsastus- tuomarina, SRL:n II-tason valmen- tajana, II-tason centered riding - ohjaajana, kasvattajana ja oriinpi- täjänä.

Ammattilaisen näkökulmas- ta jotkin asiat ovat kymmenes- sä vuodessa muuttuneet, toiset eivät niinkään. Lännenratsastus pääsi SRL:n piiriin vuonna 1994, ja laji eli huimaa nousukautta vuosi- tuuhannen vaihteeseen asti. Sen jälkeen edistys hidastui muuta- maksi vuodeksi ja elää nyt toista nousukautta.

- Tuomarin kannalta kilpailut ei- vät ole ratkaisevasti muuttuneet. Uusia seurattavan tuomareita val- mistui hiljattain, mutta heillä on sama pulma kuin entisilläkin: tuo-

Hevosesta on tullut lemmikki

marit tulevat jopa seurakilpailui- hin ulkomailta eikä työtilaisuuksia ole vuodessa monta. Pienten ratsastuslajien tulevaisuus näytti lupaavalta vuonna 1999, kun Hevosviitokset-tapahtuma yhdisti vi- keltäjien, valjakkojen sekä mat- ka-, lännen- ja vammaisratsastaji- en SM-kilpailut. Yhteistyö kuiten- kin tyrehtyi, ja pikkulajit ovat jäl- leen yksin.

- Haluaisin yhdistää, en hajot- ta. Hevosala ei saa pirstoutua eri lajeihin ja seurojen sisäisiin kuppikuntiin. Hevosviitostista olisi voinut kasvaa hieno arvokilpailu. Vuon- na 1999 tunnelma oli hieno, ja ta- pahtuma olisi päässyt jatkossa oi- keuksiinsa vaikkapa Ypäjällä.

Kilpailujen ulkopuolella lännen- ratsastus on Turtiaisen mielestä edistynyt selvästi.

- Suomessa on käynyt hyviä valmentajia, ja ratsukot ovat pääs- seet työskentelemään saman val- mentajan johdolla monta vuotta. Ratsastajat ovat myös satsanneet hyvin hevosiin, pääasiassa quar- tereihin, ja uskaltaneet ostaa nuoria hevosia kasvamaan ja koulu- tettavaksi.

Kansainvälisesti lännenratsas- tuksen suurin muutos kymme- nessä vuodessa lienee reiningin hyväksyminen FEI:n kilpalajiksi. Aachenissa jaettiin lajin MM- mitalit jo toista kertaa, ja SM-kilpai- lusa suunnitellaan ensi vuodeksi.

Ratsastusta ja sen opetusta on muuttanut myös centered riding -tekniikka.

- Se on minulle työkalu ja ope- tusmenetelmä, ei oma lajinsa. Oppi- las voi kysyä, sopiiko se hevosel- le, jos on tarkoitus ratsastaa eng- lantilaisittain tai westerniä. Hevo- sen biomekaniikka ja anatomia ei- vät kuitenkaan muutu - ratsastaja ei voi yhdessä lajissa vetää ohjas- ta ja toisessa olla vetämättä, Turti- ainen sanoo.

- Tekniikka on helpottanut omaa ratsastustani mutta varsinkin opettamista: olen vihdoon löytänyt konstit, joilla jäykät ja vinot istumatyöläiset oppivat ratsasta- maan kevyesti ja pehmeästi.

”Hevosala ei saa pirstoutua eri lajeihin ja seurojen sisäisiin kuppikuntiin”

Istunnan merkitys on löydetty kymmenen vuoden aikana uudelleen. Apua on ollut muun muassa centered riding -tekniikasta, jota Ursula Turtiainen kuivaharjoittelee tässä Wendy Murdochin kursseilla.

Ypäjä on muuttunut todella paljon. Oppilaita, työntekijöitä, tiloja ja tapahtumia on monta kertaa enemmän kuin kymmenen vuotta sitten, kertoo Hannu Kalalahti Hevosopistolta.

“Olen löytänyt konstit, joilla jäykät ja vinot istumatyöläiset oppivat ratsastamaan kevyesti ja pehmeästi”

Hevonen omaan pihaan - liiankin helposti

Suomen liittyttyä EU:hun karjatilat ovat vähentyneet ja hevestilat lisääntyneet. Paikoin talleja on jo enemmän kuin karjatiloja. Tämä näkyy myös Pyhtäällä Ursula Turtiaisen naapurustossa, jonka tyhjilleen jääneissä navetoissa asuu nyt täysihoitohevosia.

- Hevosen hankinta on jo liiankin helppoa. Aiemmin tunneilla piti käydä kauan, ennen kuin omaa hevosta saattoi edes harkita. Nyt melko kokemattomat lähtevät kotipihaan suoraan autoteille, kun sopivia tiloja ei ole, Turtiainen toteaa.

- Tämä suuntaus kieltämättä huolettaa. Hevosennettomuuksia sattuu itse asiassa hämmästyttävän vähän olosuhteisiin nähden.

Vaikka ratsastajia on aina vain enemmän, ihminen ja hevonen eivät aina ymmärrä toisiaan.

- Monet inhimillistävät hevosta, tekevät siitä lemmikin eivätkä oikein osaa sitä hoitaakaan. Kaikilla ei myöskään ole realistista kuvaa alan töistä. Oppilaitoksiin on tulijoita, mutta heistä harva on todellinen hevosihminen. Monet tulevat väärin odotuksen eivätkä jää alalle, koska työ on oikeasti rankkaa.

EU ei ole muuttanut toimintaa ratkaisevasti Turtiaisen Millcreek Ranchilla.

- Siitostamojen ja nuorten hevosten kansallista tukea on leikkattu vuosi vuodelta, ja nykyisin se kattaa lähinnä varsojen rekisteröinnin. Hevosmäärään sidotulla ympäristötuella sen sijaan on jo käytännön merkitystä isolla hevestilalla.

Ratsukasvatus ja oriinpito eivät edelleenkään kannata taloudellisesti. 1980–90-lukujen taitteessa arabiori saattoi saada vuodessa 30–40 tammaa, mutta tuonnin vapauduttua EU:ssa oriit eivät saa välttämättä yhtään vierasta tammaa.

- Oriinpito kannattaa vain, jos on omia tammoja. Kasvatus voi kannattaa, jos kaiken tekee itse. Meillä kaikki rehuista kengityk-

seen tulee omasta takaa, mutta työ on siitä huolimatta kovaa.

Kirjojen taso nousut

Myös hevostietokirjojen laatu ja määrä on vuosikymmenessä nousut. Hylläillä näkyy rotu- ja yleisteosten rinnalla mielenkiintoisia oppaita aina ruokinnasta ja hevosenpidosta ratsastuksen lajeihin ja hevosenpidon osa-alueisiin.

- Aiemmin markkinoille tuli rotu- ja hoitokirjoja aina ennen joulua. Lahjakirjat oli suunnattu usein nuorille lukijoille. Viime vuosina on julkaistu jo enemmän kirjoja aikuisille ja ratsastusta pitkään harrastaneille, kertoo Marjo Airamo hevostietokirjakauppa Nitimasta.

Uutta Suomen hevostietokirjamaarkkinoilla ovat pitkälle erikoistuneet kirjat, joiden aihepiiri on suppea mutta tieto paljon yksityiskohtaisempaa kuin yleisteoksissa.

- Kirja vaikkapa ähkystä kertoo tieteenkin aiheestaan paljon enemmän kuin yleiskirjojen lyhyet luonnehdinnat, Airamo toteaa.

Suomennoksia on aiempaa enemmän, ja käännökset ovat useimmiten laadukkaita. Marjo Airamo muistaa äkkiseltään vain yhden ehdokkaan, jota ei kannattanut ottaa myyntiin heikon suomennoksen vuoksi.

Ratsastuksen suosion ja hevosmäärän kasvu näkyy myös kirjojen kysynnässä. Tarjonnassa on silti aukkoja.

- Markkinoita tuntuu olevan myös erikoistuneille kirjoille suomeksi. Kouluratsastuksesta kaivattaisiin vielä toista kirjaa Kyran oppaan lisäksi - istuntakirjalle olisi paljon tilausta.

Lääkevalikoima kaventui EU:ssa

Hausjärveläinen eläinlääkäri Pirjo Pirjola on työskennellyt kymmenen vuoden aikana yksityisenä ja kunnaneläinlääkärinä hevosten mutta myös tuotanto- ja pieneläinten parissa.

- Hevosten kannalta Suomen EU-jäsenyys ei aluksi muuttanut käytännössä kovin monia seikkoja. Virkaeläinlääkäreille EU sen sijaan toi koko ajan lisää paperitöitä, Pirjola toteaa.

- Päivystysalueen toista kuntaa hoitava kollegani laski, että työviikosta saattoi lopulta kulua paperitöihin yhteensä jopa puolitoista päivää. Kaikki ei tosin liittynyt EU:n vaatimiin asioihin, vaan myös kuntiemme yhteinen terveyshalinto lisäsi byrokratiaa.

Paisunut byrokratia olikin lopulta yksi syy siihen, että Pirjola ja kunnaneläinlääkärikollega erosivat tehtävistään keväällä ja ryhtyivät pitämään omia yksityispraktiikkoja.

Yksi konkreettisimmista muutoksista EU-aikana on ollut hevosten lääkevalikoima.

- Ennen EU-jäsenyyttä toitoitettiin, että unionissa hevosten lääkevalikoima laajenee. Kävikin päinvastoin, Pirjola sanoo.

- EU määrittelee hevosten tuotantoeläimeksi, mikä rajoittaa lääkkeiden käyttöä. Suomi on onneksi erityisasemassa niin, että saamme käyttää hevosille muitakin kuin tuotantoeläinten lääkkeitä. Seurauksena tosin on joko puolen vuoden teurasvaroaika ja merkintä hevospassiin tai ikuinen teurastuskielto: omistaja voi antaa merkitä hevosensa pysyvästi eläimeksi, jonka lihaa ei saa käyttää elintarvikkeeksi.

Moni haikailee edelleen käytöstä poistuneita tulehduskipulääkkeitä Reumuzolia ja Reumajauhetta. Niiden sisältämän fenyylibutatsonin turvallisuutta jääminä ei tunneta, joten EU suhtautuu erittäin tiukasti niiden käyttöön tuotantoeläimillä.

- Liikalihaan tehoavaa Lotageinia sen sijaan saa nykyisin mutta vain erityisluvalla, Pirjola huomauttaa.

Hevosten yleisimpien sairauksien Pirjola ei näe ratkaisevasti muuttuneen kymmenessä vuodessa.

- Sairaudet eivät ole muuttuneet, hoitojärjestelmä on. Arvokkaista kilpahevosista pidetään entistäkin parempaa huolta. Jalkavai-

voja tutkitaan ehkä aiempaa herkemmin ja hoidetaan tarkemmin.

Rajuin muutos hevosten hyvinvoinnissa on myös Pirjolan mielestä hevosen teurasarvon romahtaminen ja teurastusvaikeudet.

- Vain pienteurastamot ottavat vastaan hevosia, ja kun teurastamo maksattaa ante mortem -eläinlääkärintarkastuksen omistajalla, käteen ei jää käytännössä mitään.

Jokin on EU:n myötä helpotunutkin: hevosten tuonti- ja vientimuodollisuudet vähenivät unionin sisällä.

- Eläinlääkärin pitää täyttää edelleen vientihevosten lähtöpaperit, mutta maahantuoduille hevosille ei ole enää karanteenia, jota pitäisi valvoa.

Enemmän koulutusta, tiloja ja tapahtumia

Hevosalan koulutus on elänyt kymmenen vuoden aikana jatkuvasti.

- Hevosopiston opiskelijamäärä on kaksinkertaistunut. Perustutkintoa tekeviä on noin 250 ja viitisenkymmentä opiskelijaa ammatillisessa lisäkoulutuksessa, kertoo Hevosopiston toimitusjohtaja Hannu Kalalahti.

- Henkilökuntaa oli alun perin kolmisenkymmentä. Nyt vakinaisia on 70 ja työntekijöitä kaikkiaan noin sata. Opettajien pätevyysaste on noussut, mikä ei hevospuolella ole aivan helppoa. Muodollisesti päteviä on vaikea löytää, sillä valtio ei jousta pätevyysvaatimuksissa kovin paljon, vaikka alallamme ei ole lainkaan korkeakoulututkintoa.

- Opetussuunnitelmat ovat muuttuneet paljon valtion taholta; koko ammattitutkintojärjestelmähän on rakennettu tänä aikana. Työssäoppiminen on uutta, ja monet opiskelijoista haluavat tehdä sen ulkomailla. Kansainvälinen yhteistyö onkin lisääntynyt paljon. Koko Ypäjän hevosalue on kasvanut ja muuttunut vuosikymmenessä.

- Suomen suurin lämmin maneesi Opistohalli valmistui 90-luvun lopulla. Ypjä-halli pidennettiin satametriseksi. Vanhan maneesin ja hevossairaalan lähelle

Virkaeläinlääkäreille EU on tuonut koko ajan lisää paperitöitä

valmistuu pian toinen sadan metrin halli, jolloin Ypäjällä on jo kuusi maneesia: neljä Hevosopistolla ja kaksi yksityisillä, Kalalahti laskee.

Eri lajien tarpeet ja sopuisa rinnakkainelo on Ypäjällä otettu huomioon.

- Ravirata on ajoittain suljettu harjoittelulta ratsastustapahtumien vuoksi, joten rakensimme hiittisuoralle ohituspaikan raviradan kohdalle.

- Kymmenessä vuodessa on rakennettu myös kansainväliset kenttäkilpailu- ja valjakkoajoradat ja monta kenttää. Opiskelijasunnont peruskorjattiin ja uusia rakennettiin, ja pääasiassa opiskelijoiden hevosille valmistui toissa vuonna 64-paikkainen talli. Härkätallista remontoimme opetus- ja kokoustilan, ja vanhassa viljamaasiiinissa toimii museo.

Uudet tilat eivät ole jääneet tyhjilleen, vaan tapahtumia ja kävijöitä on entistä enemmän. Kalalahti kertoo Finnderbyn katsojamäärän nousseen viitisenkymmentä prosenttia. Toki nähtävääkin on enemmän: kesällä derbyviikkoon kuuluivat ensimmäistä kertaa kaikkien ratsastuksen olympialajien kansainväliset kilpailut. Myös Suomenratsujen kuninkaalaiset ja Niin sanottu kisaviikko mini-, poni-, juniori- ja senioriderbyineen ovat kasvaneet huomasti.

Netti tuli jäädäkseen

Internet teki länsimaissa läpimurtonsa 1994–95. Vuodesta 1996 Suomi on ollut maailman internet-käyttöasteen kärkimaa. Kymmenen vuotta sitten 98 000 suomalaista käytti internetiä päivittäin; viime vuonna vastaava luku oli lähes kaksi miljoonaa.

Joensuulainen Paula Jantunen piti pitkään yllä linkkilistaa, joka oli monille ensimmäinen etappi suomalaisilla hevossivuilla. Kattava lista oli käytössä vuoteen 2001.

Esimerkkeinä 90-luvun hevostietosivuista Jantunen mainitsee jo lopetetut MTV3:n Ratsailla-osi- on, Keravan ratsastusseuran ja Teekkariratsastajien tietosivut sekä Anna Alilan hevostaitosivut. Pioneirisivuista toimivat edelleen jossain muodossa Raimo Launosen matkaratsastussivut, Kurt Ristniemen värisivut ja Raisa Vähähyyppän tietosivut.

Aktiivisimmat keskustelut käytiin kymmenen vuotta sitten postituslistoilla ja uutisryhmissä eli nyhyseissä. Viime vuosina keskustelu on siirtynyt www-palstoille.

- Kansainvälisesti nyhyssit vielä sinnittelevät, englanninkielistä rec.equestrian-ryhmää seuraava Jantunen toteaa.

Virtuaalitalit leistyivät vuosituhatosen vaihteessa ja herättivät paheksuntaa kuva- ja identiteettivarkauksilla. Nimekkäiden hevosten omistajat eivät olleet hyvillään, kun eläin esiteltiin virtuaalitalilla omalla nimellään ja kuvallaan vaikkapa grand prix -luokkia hyppäävänä shetlanninponina. Paula Jantunen toteaa virtuaalitalien muuttuneen sittemmin hyvinkin asiallisiksi.

Virallinen tieto esimerkiksi eläinlääkinnästä ja hevosiä koskevista säädöksistä on kymmenessä vuodessa siirtynyt verkkoon, mutta sitä pitää todella osata etsiä, usein monien viranomaisten sivuilta.

- Viralliset sivustot tippaavat olemaan tässä suhteessa hankalia. Väliillä asenne tuntuu olevan ”jos tämä kaikki on ihan pakko laittaa nettiin, tehdään ainakin tietoon käsiksi pääseminen mahdollisimman hankalaksi”.

- Harrastajat tekevät sivuja usein viranomaisia motivoituneemmin, mutta jatkuvuus on ongelma. Harva harrastuspohjainen sivusto elää kovin monta vuotta, Jantunen toteaa.

Hyvinä harrastajien tietosivuina Jantunen mainitsee Sukupostin, Hevosmaailman ja Carita Åkerlundin lännenratsastussivut. Ansiokkain harrastusviuhkin kuuluu niin ikään Jantusen oma suomi-englanti-suomi-hevossanasto, josta tiettävästi ammattikäntäjätkin etsivät erikoistermejä.

- Eniten hevossivuilla häiritsee päivittämättömyys. Moni yritys teettää hienot sivut mutta päivittää jopa ajankohtaisosastoa ehkä kerran vuodessa. Jos sivuja ei ole mahdollista päivittää riittävän usein, ne voisi suunnitella alusta pitäen sellaisiksi, ettei sisältö vanhene. ♦

“Sairaudet eivät ole muuttuneet, hoitojärjestelmä on”